

חסד ואמת פרשת תולדות

א. "ורבקה שמעת בדבר יצחק אל עשיו"

"ורבקה שמעת" פירוש מודיע הכתוב כי רבקה נביאה היתה, ושומעת תמיד בדברי יצחק, הגם שלא ידבר בפניה; והבן. ולזה אמר "ורבקה שמעת בדבר" ולא אמר 'ותשמע רבקה' ולא אמר 'היתה שומעת' וגו'. "ועתה בני שמע בקלי לאשר אני מצוה אתך" פירוש הגם שיש בדברים אלו כנגיבת הדעת, עם כל זה יש לך לשמוע בקולי - מלבד חיוב מצות כיבוד אב ואם, שהיא מצות 'עשה' - גם היא (רבקה) נביאה וכתוב בדברי נביא אמת (שופטים יח) "אליו תשמעו" לזה אמרה "שמע בקלי", וכבר כתבנו (לעיל טז ה) שיצטדק נביא באומרו לעבור על מצוה ממצות התורה לפי שעה.

ב. "ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק"

ואלה תולדות יצחק וגו'. פתח רבי חייא ואמר, (תהלים קו) מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. בא ראה, כלשצה הקדוש ברוך הוא ועלה ברצון לפניו לברא את העולם, הנה מסתכל בתורה ובורא אותו, ובכל מעשה ומעשה שברא הקדוש ברוך הוא בעולם, הנה מסתכל בתורה ובורא אותו. זהו שכתוב (משלי ח) ואהנה אצלו אמון ואהנה שעשועים יום יום. אל תקרי אמון אלא אמון. כלשצה לברא אדם, אמרה התורה לפניו: אם האדם יברא ואחר כך יחטא ואתה תדון אותו, למה יהיו מעשי ידך לחנם, שהרי לא יוכל לסבל את דינך? אמר לה הקדוש ברוך הוא: הנה תקנתי תשובה טרם שבראתי את העולם. אמר הקדוש ברוך הוא לעולם בשעה שעשה אותו וברא את האדם, אמר לו: עולם, עולם, אתה וחקותיך לא יתקומו אלא על התורה. ומשום כך בראתי בך את האדם, כדי שיתעסק בה, ואם לא - הריני מחזירך לתהו ובהו, והכל בשביל האדם קיים. זהו שכתוב (ישעיה מה) אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. והתורה עומדת ומקרינה לפני בני אדם כדי שיתעסקו וישתדלו בה, ואין מי שיפריץ אונן.

בא ראה, כל מי שמשתדל בתורה, מקום העולם ומקום כל מעשה ומעשה על תקונו כראוי, ואין לה כל איבר ואיבר באדם שאין כנגדו ברירה בעולם. שהרי כמו שאדם נחלק לאיברים, וכלם עומדים דרגות על דרגות מתקנים אלו על אלו וכלם גוף אחד - כך גם העולם, כל אותם בריות כלם איברים ופלקים ופלקים אלו על אלו, וכשכלם מתקנים - הנה גוף [אחד] ממש. והכל כמו שהתורה. שהרי כל התורה איברים ופלקים ועומדים אלו על אלו, וכשכלם מתקנים - נעשים גוף אחד. כיון שדוד הסתכל במעשה הנה, פתח ואמר, (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינוך. בתורה כל הסודות עליונים חתומים שלא יכולים להשיג. בתורה כל אותם דברים עליונים שהתגלו ולא התגלו. בתורה הם כל הדברים שלמעלה ולמטה. כל הדברים של העולם הזה וכל הדברים של העולם הבא הם בתורה, ואין מי שמשגיח ומפיר אותם. ומשום כך פתח (תהלים קו) מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו.

בא ראה, בא שלמה ובקש לעמד על דברי התורה ועל דקדוקי התורה ולא יכל. אמר, אמרתי אחקמה והיא רחוקה ממני. דוד אמר גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. בא ראה, כתוב בשלמה וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. והרי בארוהו שחמשה ואלף טעמים היו בכל משל ומשל שהנה אומר. ומה שלמה, שהוא בשר נדם, כך היו בדבריו - דברי התורה שאמר הקדוש ברוך הוא על אשת פמה וכמה שבכל דבר ודבר יש בו פמה משלים, פמה שירים, פמה תשפחות, פמה סודות עליונים, פמה חכמות, ועל כן כתוב מי ימלל גבורות ה'.

בא ראה מה כתוב למעלה, ואלה תולדות יצחק. אמר ואלה תולדות יצחק. התעלה על דעתך שכתוב בו בישמעאל שהוליד שנים עשר נשיאים ויצחק הוליד שני בנים, שזה התעלה וזה לא התעלה? על כן כתוב מי ימלל גבורות ה'. זה יצחק. ויצחק הוציא את יעקב, שהוא הנה לבדו יותר מפלם, שהוליד שנים עשר שבטים, הקיום של מעלה ומטה. אבל יצחק למעלה בקדשה עליונה, [וישמעאל] ועשו למטה, ועל כן כתוב מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. זה יעקב. כלשנצב השמש בלבנה, פמה פוכבים מאירים מהם. ואלה תולדות יצחק בן אברהם. אמר רבי יוסי, מה שונה שעד כאן לא כתוב בן אברהם וכעת אמר? אלא אף על גב שכתוב ויברך אלהים את יצחק בנו, כעת שמת אברהם, דמותו היתה בו, ונשארה ביצחק. שכל מי שראה את יצחק, הנה אומר זה נדאי אברהם, והנה מעיד ואומר, אברהם הוליד את יצחק.

חכמת חיים

א. "לפי שכלו יהולל אדם"

ב. "החטא הגדול ביותר של אדם מישראל הוא כשהוא שכוח שהוא בן מלך"

ג. "פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון" 7 מילים, 24 אותיות. הקב"ה זן אותנו 247